

EL PROGRAMA D'ACTIVITATS

HISTÒRIA EN ACCIÓ

IX Trobada Internacional de Grups de reconstrucció Històrica Romana

Participants:

Legio VII Gemina (Tarragona)

Römercohorte Opladen- Legio VI Victrix- Cohors Asturum (Alemanya)

Cohors I Germanorum (Alemanya) NOVETAT 2006

Cohors I Gallica (Iruña- País Basc)

Legio I Germanica (Tarragona)

Ibercalafell (Calafell-Tarragona)

Asociación Celtibérica Tierraquemada (Numancia-Soria)

Athenea Promakos (Espanya) NOVETAT 2006

MÓN ROMÀ

LEGIO VII GEMINA

Associació Projecte Phoenix (Grup de Reconstrucció Històrica de la Tarraconense)
Tarragona.

Aquest grup de reconstrucció de Tarragona, creat l'any 2000, ha estudiat i reconstruït el vestuari i l'armament d'una unitat de legionaris de finals del segle I dC, pertanyent a la Legio VII Gemina. Aquesta Legió tenia un destacament permanent a Tàrraco per dur a terme tasques de policia, administració i protecció del governador provincial, ja que Tàrraco era la capital de la província Hispània Citerior o Tarraconense. Després de cinc anys, aquest grup de Tarragona és ja un dels més nombrosos i amb més qualitat dels grups de reconstrucció romana d'Europa.

En la present edició, aquest grup presentarà la seva nova reconstrucció d'una tenda de centurió.

RÖMERCORTE OPLADEN- LEGIO VI VICTRIX- COHORS ASTURUM

Alemanya

Sens dubte es tracta del millor grup de reconstrucció romana d'Alemanya i un dels més importants d'Europa. Creat fa uns vint anys, realitza demostracions pels millors museus i centres arqueològics d'Alemanya: Parc Arqueològic de Xanten, Museu d'Aalen, Museu de Trier, etc. Disposen d'una gran quantitat i una altíssima qualitat de reconstruccions de material i vestuari, tant de la vida militar com de la civil, a destacar les 11 tendes de legionaris (1 de centurió) fetes amb pells de cabra seguint els originals arqueològics i peces d'artilleria de gran tamany.

COHORS I GERMANORUM

Alemanya

Grup creat el 1993, aquest grup alemany està especialitzat en la reconstrucció de vestuari i armament de tropes auxiliars, destacades al *limes* (frontera) de Germania a partir del segle I dC. Aquest grup complementarà magníficament la demostració del funcionament de les legions alt-imperials i podrem comprendre millor la importància d'aquestes tropes de no-ciudadans romans, que realitzaven

tasques d'exploració, vigilància i eren les primeres en entrar en combat. Tot plegat per l'esperada recompensa: la *missio honesta* o llicenciament. Aquest llicenciament implicava sovint un tros de terra i quelcom més important; la ciutadania romana pel soldat i els seus descendents. Això sí, després d'haver servit durant no menys de 20 anys!

NOVETAT 2006

Activitats:

La Legio VII Gemina, la Legio VI Victrix i la Cohors I Germanorum ens oferiran les següents activitats realitzades conjuntament:

CASTRA NECESSARIA

Visites comentades a un campament legionari

Aquests grups conjuntament ens oferiran visites comentades per a grups, amb explicacions històriques sobre la vida quotidiana dels legionaris romans, el seu vestuari i armament, què menjaven, com es desplaçaven, etc.

Lloc: Camp de futbol El Roqueral

Horaris:

Divendres 26 : 17 h. (català) 17,45 (castellà) 18.30 h (català)
Dissabte 27 : 11 h. (castellà) 11,45. (català) 12,30 h (castellà)

Activitat gratuïta. Cal presentar-se minuts abans

LEGIO

La Legió en marxa, el reclutament, l'organització d'un campament, la vida dels legionaris, tàctiques de lluita, l'artilleria, els *signa militaria*...

Les demostracions se centraran en comentaris històrics sobre el funcionament de les legions romanes i algunes de les tàctiques que utilitzaven en aquesta època. Hom podrà veure els legionaris i els auxiliars, en marxa amb el seu armament i els estris personals carregats al coll, en marxades que podien arribar als trenta quilòmetres diaris i suportant pesos de 30 kg. S'explicarà com es feien les lleves i quines condicions s'havien de superar per arribar a ser un legionari i les diferències amb les tropes auxiliars. L'entrenament, l'organització d'un campament en marxa (*castra necessaria*), el comandament, l'artilleria (*tormenta*), les tendes de campanya (*papillus*), les insígnies militars i el culte a les legions (*signa militaria*), etc.

Tot plegat constituirà, sens dubte, una de les millors demostracions de reconstrucció històrica romana d'Europa.

Lloc: Camp de futbol El Roqueral

Horaris:

Dissabte 27 a les 19 h. (castellà)
Diumenge 28 a les 12 h. (català)

Entrada lliure

LA CAVALLERIA LEGIONARIA ROMANA

CORPUS EQUITUM LEGIONIS X EQ

Bèlgica

La cavalleria ocupava un lloc secundari en les tàctiques de les legions romanes, que es basaven sobretot en la infanteria, amb el suport de l'artilleria. Amb el pas del temps, els estrategs militars romans van comprendre la importància de tenir un bon cos de cavalleria en cada legió. S'utilitzava principalment en tasques de rastreig i enllaç, però també era molt útil per seguir l'enemic després d'una derrota. Juli Cèsar incorporà genets germànics a les seves legions i, de mica en mica, aquestes unitats van anar prenent protagonisme en les tàctiques de les legions romanes.

Aquest grup, que es presenta per tercera vegada a les nostres jornades, té una llarga experiència a oferir demostracions en les quals es pot veure tot l'aparell, vestuari i armament de què disposava un genet romà. El públic podrà veure també com s'efectuava un atac de cavalleria i podrà escoltar comentaris històrics al voltant del paper jugat per aquesta arma de l'exèrcit romà.

Lloc: Camp de futbol El Roqueral

Horaris:

Dissabte 27 a les 20 h. (castellà)

Diumenge 28 a les 13 h. (català)

Entrada lliure

LES LEGIONS BAIX-IMPERIALS

Participants :

COHORS I GALLICA

Iruña-Veleia (País Basc)

Aquest grup de reconstrucció del País Basc recrea una unitat de legionaris baix-imperial (s. IV i V dC). La major part dels integrants del grup són arqueòlegs que estan treballant des de fa anys en el jaciment romà més important del País Basc, el de l'antiga ciutat de Veleia, molt a prop de l'actual Vitòria.

La Cohors I Gallica ens oferirà demostracions i comentaris històrics sobre l'evolució de les legions romanes en els darrers segles de l'Imperi, quan ja estava sotmès a les influències de les tribus bàrbares i de la religió oficial: el cristianisme. Veurem els canvis experimentats en l'armament, el vestuari i les tàctiques militars; això ens permetrà tenir unes nocions de l'evolució de l'exèrcit romà.

Aquest grup oferirà també als visitants, comentaris i exhibicions de material de la vida quotidiana en època Baix-Imperial.

LEGIO I GERMANICA

Tarragona

Creat l'any 2005 aquest grup de reconstrucció multiperíode, amb especial èmfasi en el Baix Imperi, realitzarà comentaris i demostracions conjuntes amb el grup Cohors I Gallica a Centcelles.

Activitats:

Exhibició sobre vida quotidiana i militar a la tardo antiguitat

Lloc:

Mausoleu de Centcelles (Constantí)

Horaris:

Dissabte 27 de maig a les 11 h. i a les 16,30 h.

Diumenge 28 de maig a les 11 h.

Comentaris en castellà.

Entrada lliure.

MÓN IBÈRIC, CELTIBÈRIC I GREC

EQUIP DE RECONSTRUCCIÓ HISTÒRICA DE LA CIUTADELLA IBÈRICA DE CALAFELL

Ibercalafell. Calafell (Tarragona)

Es tracta d'un dels grups més veterans a les jornades Tàrraco Viva i un dels millors exemples que hi ha a tot l'Estat sobre l'eficàcia divulgativa de la reconstrucció històrica. Escenificaran diferents activitats per apropar al públic actual la cultura i la civilització d'aquest poble que habitava les nostres terres abans de l'arribada dels romans.

Activitats:

Ritual d'enterrament d'un cabdill ibèric:

A finals del segle III a C, la península ibèrica es converteix en escenari del conflicte entre romans i cartaginesos. És l'anomenada Segona Guerra Púnica. Els ibers prenen part activa en aquesta confrontació. És en aquest context en el que Ibercalafell ha reproduït l'enterrament i el ritual funerari posterior d'un cabdill que ha mort lluitant en combat contra els romans. Aquest ritual ha estat extensament documentat i cadascun dels passos que es dramatitzen es basa en fets contrastats arqueològicament.

La música també ha estat seleccionada acuradament. Els acords que sonen durant el ritual d'enterrament del cabdill pertanyen a fragments musicals dels anomenats Himnes d'Apol·ló que es van trobar gravats en unes plaques de pedra en el Tresor dels Atenesos del Santuari d'Apol·ló de Delfos, al nord-oest de Grècia, i que varen ser escrits el segle II a C.

Lloc: jardins Camp de Mart

Horaris:

Divendres 26 de maig a les 18,30 h. (castellà)

Diumenge 28 de maig a les 18 h. (català)

Entrada lliure

Recreació d'un intercanvi comercial.

Aquesta escenificació consisteix en recrear l'escenari i l'acció d'un intercanvi comercial entre ibers i púnics a la platja, o en un poblat, etc. En aquest sentit s'ha volgut tractar la importància d'aquests contactes, tant per la qüestió comercial i econòmica, com també l'intercanvi cultural d'aquests contactes entre indígenes i pobles foranis. La recreació ha estat possible gràcies a les dades arqueològiques disponibles avui dia. Els ibers intercanvien matèries primeres com cereals, metalls,

fusta, etc. per productes manufacturats que porten els mercaders púnics, tal com ceràmica àtica, teixits, àmfores amb preuat vi, etc.

Lloc: jardins del Camp de Mart

Horaris:

Dissabte 27 de maig a les 12 h. (castellà)

Entrada lliure

Recreació sobre les diferències socials a l'època ibèrica:

Ibercalafell es troba en aquests moments treballant en una nova escenificació. Es tracta de mostrar d'una forma didàctica i mitjançant recreacions històriques, les diferents activitats dutes a terme un dia qualsevol a l'època ibèrica, mostrant especial atenció en les diferències dels diversos segments socials de la cultura dels ibers dels segles IV i III aC. Aquesta darrera s'**estrenarà per primer cop a Tàrraco Viva**.

Lloc: jardins Camp de Mart

Horaris:

Dissabte 27 de maig a les 18 h. (castellà)

Diumenge 28 de maig a les 12 h. (català)

Entrada lliure

Espai de la cultura ibèrica

A part d'aquestes demostracions, el grup Ibercalafell, oferirà comentaris sobre la vida i la cultura ibèrica en l'espai dedicat a aquesta cultura. Tanmateix atendran qualsevol consulta que se'ls vulgui realitzar, sobre aquesta civilització anterior a la romana.

Lloc: jardins Camp de Mart

Horaris:

Divendres 26 de maig, de 17 h. a 18,30 h. i de 19 h. a 20,30 h.

Dissabte 27 de maig, de 10 h. a 12 h. i de 17 h. a 20,30 h.

Diumenge 28 de maig, de 10 h. a 11,30 h. i de 17 h a 18 h.

Comentaris en català i castellà

Entrada lliure (grups reduïts)

ASOCIACIÓN CULTURAL CELTIBÉRICA TIERRAQUEMADA

Numància (Garray-Sòria)

Grup de reconstrucció històrica sorgit a l'entorn del jaciment arqueològic de Numància. Des de fa alguns anys realitza tasques de dinamització del jaciment amb la recreació de diferents episodis de les guerres numantines. El grup està assessorat per l'actual director de les excavacions de Numància i professor de la Universitat Complutense de Madrid el Dr. Alfredo Jiménez. A Tarragona realitzaran demostracions amb comentaris històrics al voltant de la vida quotidiana (vestuari, estris artesanals, armament...) i el govern d'una ciutat celtibèrica a través de dues assemblees: la dels ancians (seniores) i la dels joves (iuniores), l'elecció dels cabdills militars, etc.

Activitats:

La vida dels celtíbers

Còm vestien? Què menjaven? Còm lluitaven? Còm s'organitzaven?. Un ampli ventall de respostes per a donar a conèixer els aspectes més rellevants de la civilització celtibèrica de l'interior d'Hispania.

Lloc: jardins del Camp de Mart

Horaris:

Dissabte 27 de maig, a les 12,30 h. i a les 18,30 h.

Diumenge 28 de maig, a les 12,30 h.

Comentaris en castellà

Entrada lliure

Espai de la cultura celtibèrica

A part de les demostracions abans esmentades, i en un espai reservat a aquest grup, hom podrà veure i consultar diferents temes relacionats amb la cultura celtibèrica.

Lloc: jardins del Camp de Mart

Horaris:

Dissabte 27 de maig, de 10 h. a 12 h. i de 17 h. a 20,30 h.

Diumenge 28 de maig, de 10 h. a 12 h.

Comentaris en castellà

Entrada lliure (grups reduïts)

ATHENEA PRÓMAKOS

Associació de Reconstrucció Històrica d'Època Grega.

Espanya

Aquest grup va nàixer amb la intenció d'estudiar i recrear als guerrers grecs de finals del període arcaic, fins a les guerres mèdiques i els inicis del període clàssic, és a dir als voltants del segle VI-V aC. Realitzen demostracions amb reconstruccions de vestuari i armament corresponents a aquest període històric i de la cultura grega, que tanta importància i influència va tenir en la civilització romana, hereva en gran part de la Grècia clàssica. Es tracta doncs d'una bona oportunitat per tal de conèixer millor una de les cultures més influents i importants de l'antiguitat clàssica mediterrània.

NOVETAT 2006

Activitats:

Demostració sobre l'exèrcit grec antic

El vestuari, l'armament i la panoplia militar dels exèrcits grecs. Tàctiques i estratègies. Comentaris sobre la composició i classes socials dels exèrcits que varen derrotar al poderós imperi persa.

Lloc: jardins del Camp de Mart

Horaris:

Divendres 26 de maig a les 19 h.

Dissabte 27 de maig a les 13 h. i a les 19 h.

Diumenge 28 de maig a les 13 h. i a les 17,30 h.

Comentaris en castellà

Entrada lliure

Espai de la cultura grega

A part de les demostracions esmentades, aquest grup realitzarà comentaris i atindrà consultes en un espai reservat a la cultura grega clàssica.

Lloc: jardins del Camp de Mart

Horaris:

Divendres 26 de maig, de 17 h. a 18,30 h. i de 19,30 h. a 20,30 h.

Dissabte 27 de maig, de 10 h. a 12 h. i de 17 h. a 20,30 h.

Diumenge 28 de maig, de 10 h. a 12 h. i de 17 h. a 20,30 h.

Comentaris en castellà

Entrada lliure (grups reduïts)

LUDI GLADIATORI PUGILUMQUE

Les lluites de gladiadors i el pugilat a l'antiguitat

ISTITUTO ARS DIMICANDI (Itàlia)

Creat l'any 1994, l'Istituto Ars Dimicandi té com a objectiu la recuperació pràctica, sobre una base de recerca científica, del patrimoni històric que representen les lluites gimnàstiques i esgrimístiques de l'antiguitat clàssica grecollatina. El 1995 es comença a recuperar la pràctica de diferents disciplines gimnàstiques i de lluita de l'antiguitat: la *Pygmachia* (boxa), l'*Orthepale* (lluita antiga) i el *Pankration* (una mena de lluita integral). En una segona fase es recuperen les modalitats de lluites dels gladiadors.

El 1998 l'Istituto esdevé editorial especialitzada i publica la revista *Machia*, que tracta d'aquests temes.

L'Istituto és habitual col·laborador de museus, centres d'interpretació, parcs arqueològics i altres centres d'arreu d'Europa. El seu treball de recerca i les seves demostracions sobre la lluita antiga i més especialment sobre el món de la gladiatura romana, allunyat de les visions estereotipades del cinema i del còmic, ens apropen d'una manera seriosa a la realitat social i psicològica d'una època que tant ha influït en la nostra cultura i societat.

Aquest any ens ofereix importants novetats.

Activitats:

Visites didàctiques comentades a una palestra gladiadora

- " *Pugilatus caestis*, el pugilat a l'antiguitat "
- " Els gladiadors: Mirmilló-Traci / Secutor-Reciari "

Lloc: recinte monumental de l'amfiteatre romà

Horaris:

Dissabte 27 i Diumenge 28 de maig 11 h., 11,30 h., 12 h. , 12,30 h.

Comentaris en italià

Activitat gratuïta amb reserva prèvia. Capacitat limitada

Pompa gladiatoria, pugilat i ludi gladiatorii

La demostració d'aquest grup italià contemplarà la Cerimònia de desfilada (pompa) prèvia al començament dels jocs gladiatoris. **NOVETAT 2006** i les recreacions amb comentaris històrics de:

- Duel atlètic. Pugilat i Luctatio.
- Duel pro lusioni. Lluites amb bastons. **NOVETAT 2006**
- Duel Munerari. Lluites d'un contra un, o tres contra tres. Amb la *probatio armorum* (verificació de les armes) Acabament amb la decisió de vida o mort.
- Duel sine missione. Reconstruccions d'antigues batalles. **NOVETAT 2006**

Lloc: recinte monumental de l'amfiteatre romà

Horaris:

Divendres 26 de maig a les 19 h.

Dissabte 27 de maig a les 17 h.

Diumenge 28 de maig a les 17 h.

Comentaris en italià

Activitat gratuïta amb invitació. Capacitat limitada a l'aforament del recinte.

TEATRE ROMÀ

Aula de Teatre de la Universitat Rovira i Virgili (Tarragona)

MOSTELLARIA o "La Comèdia del Fantasma" de Plaute NOVETAT 2006

L'Aula de Teatre de la URV i l'Ajuntament de Tarragona (a través del Museu d'Història de Tarragona) un cop més incideix en la recerca al voltant de l'antic teatre romà, apostant per una comèdia de Plaute, "La comèdia del fantasma", i plantejant la reconstrucció d'un frontal escènic (*frons scaene*) que configura la escenografia de la obra de Plaute. És evident que reconstruir la nostra història possibilita una reflexió del nostre present des d'una perspectiva més oberta i entenedora.

Sinopsi

Ja fa tres anys que el vell Teopròpides és a l'estranger per negocis. Durant la seva absència el seu fill Filòlaques i l'esclau Tranió han llençat la casa per la finestra i gairebé han acabat amb el patrimoni. La més sonada: Filòlaques ha comprat la llibertat d'una esclava de qui està enamorat, tot manlllevant diners d'un usurer.

Enmig d'un xeflis, arriba inesperadament el pare. Tranió comença a inventar-se mentides per amagar la veritat al seu amo- a la casa hi ha un fantasma, Filòlaques ha hagut de mudar-se ...- fins que la situació arriba a un punt insoluble ...

Lloc: Muralles - Passeig Arqueològic (entrada per Passeig Torroja)

Horaris:

Divendres 19 de maig a les 22 h.

Dissabte 20 de maig a les 22 h.

Divendres 26 de maig a les 22 h.

Dissabte 27 de maig a les 22 h.

[Comentaris i diàlegs en català](#)

Activitat gratuïta amb invitació

Reconstrucció d'un *frons scaene* NOVETAT 2006

No va ser fins l'any 55 aC. que Pompei el Gran es va atrevir a construir un teatre permanent i vinculat a un temple per tal de dissimular i fer-se perdonar l'audàcia. Amb anterioritat els teatres eren estructures efímeres de fusta construïts pels "ludi" on les representacions teatrals competien amb d'altres tipus d'espectacles com el fonambulisme, el circ...Per tant aquestes construccions escèniques o teatres com eren? Com eren les escenografies? Aquestes preguntes han portat al taller de teatre clàssic de l'Aula de Teatre de la URV i l'Ajuntament de Tarragona a articular la construcció en fusta d'un *frons scaenae* que ens permeti entendre millor com eren les escenografies i els espais escènics del teatre romà. En aquest sentit els escrits de Vitruvi i representacions trobades en pintures, relleus,

cràteres ..., ens han donat les pistes necessàries per endinsar-nos en l'apassionant projecte de reconstruir els espais escènics d'uns teatres efímers però d'una solidesa arquitectònica extraordinària.

Lloc: Muralles - Passeig Arqueològic (entrada per Passeig Torroja i per Portal del Roser)

Horaris:

Diumenge 28 de maig a les 11 h. i a les 11,30 h.

Comentaris en castellà

Activitat gratuïta. Cal presentar-se minuts abans (Grups de 30 persones)

TÀRRACO A TAULA

IX Jornades de Reconstrucció Gastronòmica Romana

ASSOCIACIÓ TÀRRACO A TAULA (Tarragona)

Per novè any consecutiu, **l'Associació Tàrraco a Taula** ens ofereix la possibilitat de tastar la història, amb antigues receptes de cuina romana que ens permetran fer un viatge a través del paladar i gaudir dels orígens de la nostra cuina i cultura.

Establiments adherits:

Cerveseria L'Alhambra (Estanislau Figueres, 51) Tel. 977 21 75 71
Cafeteria Pla de la Seu (Pla de la Seu, 5-7) Tel. 977 23 04 07
Patisserie Rabassó (Merceria, 25) Tel. 977 23 66 76
Hotel Urbis (Reding, 20 bis) Tel. 977 24 01 16
Patisserie Palau (Unió, 22) Tel. 977 23 34 04
Patisserie Rovira (Rambla Nova, 80) Tel. 977 23 49 22
Restaurant Barhaus (Sant Llorenç, 20-22) Tel. 977 24 47 70
Restaurant Barquet (Gasòmetre, 16) Tel. 977 24 00 23
Restaurant Les Fonts de Can Sala (Ctra. de Valls, 62) Tel. 977 22 85 75

Informació de l'oferta i preus als propis locals

THERMOPOLIUM

Tallers, demostracions i tasts de cuina romana

Kuanum (Barcelona)

Un seguit de tallers per conèixer millor la cuina romana antiga. Hi haurà projeccions d'imatges relacionades amb el tema gastronòmic romà, així com petits tasts de plats d'origen romà.

Begudes (*Potvs*): *aqua mulsa inveterata, mustum, sicera, mulsum, caroenum, paradoxum vinum, rosaceum vinum.*

Tasts (*gustum*): *cicera, epityrum, moretum, cucurbitae gustum, mel cum papaveris germine, panem cum oleo salibus apicianis condito, defrutum cum caseo, panes.*

Es recrearà el *defrutum* i el *moretum* en directe, seguint receptes clàssiques.

També es projectaran imatges sobre arqueogastronomia aplicada al món romà.

Els tallers inclouen un **tast gratuït de beguda i menjar romà.**

Lloc: Jardins del Camp de Mart

Horaris dels tallers:

Divendres 26 de maig, 17h. i 19,30 h.

Dissabte 27 de maig, 10 h., 11 h., 13,30 h, 17 h., 19,30 h.

Diumenge 28 de maig, 10 h., 11 h., 16 h.

Comentaris en català i castellà.

Activitat gratuïta amb reserva prèvia

LA MÚSICA I LA DANSA A L'ANTIGA ROMA

LUDI SCAENICI

Viterbo-Roma (Itàlia)

L'any 364 aC. Roma va patir una terrible epidèmia de pesta. Per apaivagar l'ira dels déus van ser instituïts els *ludi scaenice* en els quals deu *ludiones* (dansaires actors etruscos) "ballaven al so de les *tibiae* però sense cantar i sense representació paral·lela al cant, es varen moure no sense gràcia a la manera etrusca" (Livi VII, 2). Aquesta va ser la primera forma d'espectacle musical en l'àmbit romà deslligada dels rituals del teatre i del circ.

El grup Ludi Scaenice va ser creat per Cristina Majnero i Roberto Stanco. Tots dos han investigat en aquest camp durant molts anys i han col·laborat, entre d'altres, amb la Dra. A. M. Liberati, directora del Museo della Civiltà Romana i amb la Dra. M. P. Guidobaldi. Han compost les músiques del CD ROM *Viatge virtual a l'antiga Roma* editat per Mondadori New Media i han format part del grup Synaulia, amb el qual varen gravar dos CD per a Amiata Records. També han fet molts concerts, tant a Itàlia com a altres països. Les seves acurades reconstruccions d'instruments, basades en les restes arqueològiques (de Pompeia principalment), i el seu treball de recerca sobre història de la música fan d'aquest grup una referència internacional en el camp de la música i la dansa de l'antiga Roma. Tenen editat un CD amb un recull de les seves propostes de reconstrucció de la música antiga romana.

Lloc: Antiga Audiència

Horari:

Dissabte 27 de maig a les 19 h. y a les 22 h.

Comentaris en italià

Activitat gratuïta amb invitació

ROMA ALS MUSEUS DEL MÓN

IV Fira Internacional de Museus, Monuments i Jaciments Arqueològics d'època Romana

Quarta edició d'aquesta fira que pretén apropar al públic de Tàrraco Viva el món de l'antiga Roma a través de la informació de museus, monuments i jaciments arqueològics de diferents països europeus. Una bona ocasió per conèixer tota la riquesa del llegat històric de la civilització romana. Significa també una manera d'intercanviar informació sobre el treball i les realitats de museus i institucions, amb les seves aportacions a l'àmbit de la divulgació històrica. Una fira que s'està convertint en una referència internacional en el camp de la divulgació històrica del patrimoni monumental d'època romana.

Museus que han confirmat la seva presència a la fira:

Tarragona

Museu d'Història de Tarragona
Institut Català d'Arqueologia Clàssica
Museu Nacional Arqueològic de Tarragona
Museu del Port de Tarragona

Catalunya

Museu d'Història de Catalunya (Barcelona)
Museu d'Història de la Ciutat (Barcelona)
Museu de Badalona
Museu Arqueològic del Vendrell (Tarragona)
Museu Nacional d'Arqueologia de Catalunya (Empúries)
Ciutadella Ibèrica de Calafell (Tarragona)
Arquetour (Turisme arqueològic -Universitat de Barcelona)
Fundació Ciutadella de Roses (Girona)
Museu de Guissona (Lleida)

Espanya

Complutum- Servicio de Arqueologia (Alcalá de Henares)
Museo Nacional de Arte Romano (Mérida)
Numancia Viva (Garray-Sòria)
Ruta de Caesaraugusta (Ayuntamiento de Zaragoza)
Museu d'Història de València
Consorti de la Ciutat Romana de Pollentia (Alcúdia)
Conjunto arqueològic de Iruña- Veleia (Álava)
Jaciments arqueològics romans (Diputació de Zaragoza)
Museo Arqueológico Provincial de Lugo
Segòvia romana
Museo Arqueológico de Cartagena
Aula arqueològica de Herrera de Pisuerga (Palencia)
Museu Arqueológico Provincial de Alicante
Julióbriga y Arqueosítio de Camesa (Cantabria)
Parque Arqueológico de Segóbriga (Cuenca)

Europa

Musée du Pont du Gard (França)

Musée Saint Raymond (Toulouse)
Musée d'Arles Antique (Arles)
Parc Archeologique de Malagne (Bèlgica)
Ministero per i Beni Culturali (Itàlia)
Museo Archeologico di Palestrina (Itàlia)
Museo Archeologico di Formia i Sperlonga (Itàlia)
Museo dei Grandi Fiumi (Rovigo- Italia)

PALESTRINA: CIUTAT INVITADA

En la present edició inaugurarem dins la fira de museus, la figura d' una ciutat o museu o jaciment especialment important al que li dediquem un espai propi.

En aquesta primera edició, hem convidat a la ciutat de **Palestrina** (Lazio-Itàlia).

Palestrina fou una important ciutat romana famosa pel santuari de Fortuna Primigenia, del qual encara avui dia es conserven importantíssim vestigis. La ciutat de Palestrina estarà present a través del seu Ajuntament i del seu Museu Arqueològic. Al mateix temps i formant part d'aquesta invitació, els membres de la delegació d'aquesta ciutat, ens oferiran dues conferències sobre la seva ciutat **(vegeu l'apartat de conferències)**

NOVETAT 2006

Lloc: jardins del Camp de Mart

Horaris:

Divendres 26 de maig: de 17 h. a 21 h.

Dissabte 27 de maig: de 10 h. a 14 h. i de 17 h. a 21 h.

Diumenge 28 de maig: de 10 h. a 14 h. i de 16 h. a 18 h.

Entrada lliure

FÒRUM TÀRRACO

VIII Fira de Productes de Divulgació Històrica Romana

Una fira especialitzada en oferir productes de museus, centres d'interpretació, artesanía arqueològica, grups de reconstrucció, etc. El públic de Tàrraco Viva hi podrà comprar objectes de mercaderia cultural i rèpliques arqueològiques o, senzillament, obtenir informació d'activitats relacionades amb el patrimoni històric d'època romana.

Participants :

- NEMESIS. Arqueologia i difusió cultural
- ASSOCIACIÓ PROJECTE PHOENIX. Grup de reconstrucció històrica de la tarraconense
- CAMP D'APRENTATGE DE LA CIUTAT DE TARRAGONA. Divulgació per a escolars
- TALLER ESCOLA DEL PONT DEL DIABLE
- THALEIA. Grup de Recreació Històrica
- RICARDO CAGIGAL. Taller i rèpliques arqueològiques.
- ARQUEODROMO. Rèpliques arqueològiques.
- ATENEA. Rèpliques arqueològiques.
- BRONCES ROMANOS. Rèpliques arqueològiques.
- FANGUETTI. Rèpliques arqueològiques
- ITINERE-LA MEDUSA. Empresa de guies i botiga especialitzada en mercaderia cultural del patrimoni
- CODEX-MOSAIC. Empresa de guies i botiga especialitzada en mercaderia cultural del patrimoni.
- CLARMONT. Maquetista especialitzat en museus i monuments.
- LEGIO I GERMANICA Grup de reconstrucció històrica.
- AMFÒRES ANTIGUES. Rèpliques arqueològiques.
- OLIMPOART. Rèpliques arqueològiques.
- RIA TEUNISSE. Rèpliques pictòriques antigues.

Lloc: jardins del Camp de Mart

Horaris:

Divendres 26 de maig; de 17 h. a 21 h.

Dissabte 27 de maig: de 10 h. a 15 h. i de 17 h. a 21 h.

Diumenge 28 de maig: de 10 h. a 15 h. i de 16 h. a 20 h.

Entrada lliure

TARRACO NOSTRA

**Nemesis. Arqueologia i Difusió cultural
(Tarragona)**

FUNUS INDICTIVUM

Un funeral d'època republicana NOVETAT 2006

A la mort com a la vida, el més important és deixar testimoni dels mèrits i de la **dignitas** del difunt i de la seva família.

En aquesta edició de Tàrraco Viva, NEMESIS us ofereix la recreació del funeral d'un ric terratinent de la Tarraco republicana mitjançant el ritual de la **crematio**.

Aquest jove, mort prematurament, serà mereixedor, per la posició de la seva família, d'un ritual funerari amb tots els honors tal i com es feia als segles II i I aC. Tots aquets actes havien de ser realitzats dins les més estrictes normes que regien i marcaven cadascú dels rites establerts. Això havia de ser així per tal que el difunt pogués gaudir, *si sunt manes*, es a dir, en el cas que els deus Manes existissin, de la seva nova condició al més enllà, i de la mateixa manera els vius es garantzaven que els seus funerals també serien complerts tal i com estava establert per les lleis dels avantpassats.

Així doncs, es realitzaran tots els rituals que tenien lloc des del moment de la defunció fins al banquet funerari final: la certificació de la seva mort, la preparació del cadàver i la realització de la seva **imago**, la exposició pública, l'anunci de l'enterrament i la posterior **translatio** o seguici fúnebre. A continuació tindrà lloc la part central, però no per això la menys simbòlica, de tots els rituals: la **crematio** on el cos era incinerat fins a quedar reduït a cendres. Finalment tindran lloc els últims actes que es realitzaven en honor al jove mort : uns **ludi funeraris**.

Lloc: Recinte monumental del Fòrum de la Colònia (C/ Lleida)

Horaris:

Divendres 19 de maig a les 22 h. (català)

Dissabte 20 de maig a les 22 h. (català)

Divendres 26 de maig a les 21,30 h. (castellà) i a les 23 h. (català)

Dissabte 27 de maig a les 21,30 h. (català) i a les 23 h. (castellà)

Activitat gratuïta amb invitació

Visites comentades al Fòrum de la Colònia

El grup d'arqueòlegs Nemesis organitza visites guiades a aquest monument tan important de la nostra ciutat: la basílica, l'*aedes augusti*, els carrers, les cases, etc. El monument és notícia per les recents excavacions arqueològiques dirigides pels professors Joaquín Ruiz de Arbulo i David Vivó que han donat com a resultat l'aparició de noves restes que semblen pertànyer a un temple Capitolí. La troballa posa de manifest que el perímetre del Fòrum Colonial, era molt més gran dels que fins ara s'havia considerat. Durant la visita s'exhibeixen reproduccions de material i vestuari d'època romana.

Lloc: Recinte monumental del Fòrum de la Colònia (C/ Lleida)

Horaris:

Divendres 26 de maig a les 18 h.

Dissabte 27 de maig a les 12 h. i a les 18 h.

Diumenge 28 de maig a les 12 h.

Comentaris en català i castellà

Activitat gratuïta. Cal presentar-se minuts abans. Grups de 30 persones

Tallers i activitats per a escolars

Els infants al món romà. Aquest taller apropa als nostres escolars la forma de vida de les nenes i els nens romans, amb explicacions d'arqueòlegs sobre l'escola i el temps de lleure. L'activitat inclou la manipulació de reproduccions d'objectes d'època romana. Taller de ceràmica romana. Els escolars podran fer rèpliques de gerres, àmfores, gots, etc.

Els infants al món romà

Taller per apropar-se al *modus* de vida dels nens romans amb comentaris sobre el funcionament d'una escola romana i el temps de lleure. L'activitat inclou la manipulació de reproduccions d'objectes d'època romana: joguines, taules de cera, una *bullae*, etc.

Vestit i calçat d'època romana

Comentaris sobre la producció de teixits, els tints, la neteja, i l'abillament personal segons l'edat, el sexe i les classes socials. Els alumnes es vestiran de romans amb reproduccions de peces de vestit i calçat.

Com a complement dels tallers, els grups escolars podran realitzar una visita guiada al monument.

Lloc: Recinte Monumental del Fòrum de la Colònia (C/ Lleida)

Horaris:

Divendres 26 de maig, a partir de les 9,30 h. i fins a les 13h.

Activitat gratuïta amb reserva prèvia (Tel. 977 24 91 07 i 619 76 79 50)

SERVITUS ET MANUMISSIO

L'esclavitud a l'antiga Roma

**Thaleia. Grup de Reconstrucció Històrica
(Tarragona)**

L'esclavitud va ser un pilar bàsic en l'estructura social i econòmica de Roma. La possessió d'esclaus no es limitava només a les èlits, també podien ser propietaris membres de les classes socials més baixes i, fins i tot, els mateixos lliberts (antics esclaus alliberats).

Roma s'abastia d'esclaus principalment dels presoners fets en les guerres de conquesta. La segona forma de proveïment era la reproducció natural de la població esclava i la tercera forma era la assumpció voluntària per problemes de pobresa d'elements lliures.

El destí dels esclaus era molt variat; des de les feixugues feines al camp o a les mines, fins a llocs més fàcils com ajudants de cuina, cuiners, secretaris personals, mestres, metges, artistes, etc.

Un esclau podia aconseguir la seva llibertat i convertir-se en llibert. Podia aleshores formar una família i prosperar.

NOVETAT 2006

Lloc: Recinte monumental del Circ romà (Rambla Vella)

Horaris:

Divendres 19 de maig a les 22 h. (català)

Dissabte 20 de maig a les 22 h. (català)

Divendres 26 de maig a les 21,30 h. (català) i a les 23 h. (castellà)

Dissabte 27 de maig a les 21,30 h. (castellà) i a les 23 h. (català)

Activitat gratuïta amb invitació.

CONVIVIUM

El banquet a l'antiga Roma

Organitza: Fundació La Caixa

Activitats:

Convivium

El banquet a l'antiga Roma

Demostració de Reconstrucció Històrica

Associació Projecte Phoenix (Tarragona)

Els banquets romans potser són un dels referents iconogràfics més estesos en la memòria col·lectiva. Durant molt de temps, generacions d'arreu han visualitzat aquells sopars descomunals i plens de càrrega libidinosa on la perfídia dels emperadors romans volava lliure. La poderosa imaginària del cinema de Hollywood i el *peplum* italià, ens ha deixat gravat a la memòria la imatge de banquets amb centenars de convidats i tota mena de luxe i luxúria.

Tanmateix algunes de les fonts històriques semblen corroborar aquesta imatge. Els passatges de El Satiricó de Petroni que parlen del famós sopar de Trimalció, així ho sembla, com les crítiques dels moralistes romans: Séneca, Cató, Juvenal, etc. Són però reaccions als excessos. Petroni, per exemple, el que fa es criticar amb ironia i humor la creació d'una nova classe social: la dels lliberts rics d'època imperial. Però prendre-s'ho al peu de la lletra significaria que un arqueòleg del segle XXV pensés que els banquets a casa nostra, als inicis del segle XXI, són com els dels magnats del petroli o les estrelles de l'espectacle.

El sopar era l'àpat més important a l'antiga Roma i constituïa en la seva vessant de banquet una veritable *mise en escene* de les relacions socials de l'època; el poder, la influència, el refinament cultural, els afectes i les ambicions tenien en el si del banquet una autèntica representació.

El banquet romà era el punt on es trobaven molts aspectes diferents de la societat romana: jerarquia social (de classe i de diners), aspectes conviencials (d'amistat, de negocis, familiars) i aspectes rituals (religió i superstició) passant pel plaer (de la taula, de la conversa, la lectura, l'espectacle...)

Tot plegat fa que la reconstrucció d'un banquet romà ens faciliti la comprensió de molts aspectes diferents de la vida quotidiana, de la cultura i la civilització romana, que al seu torn ens ha deixat una empremta en molts dels nostres hàbits i costums.

Lloc: Centre Social i Cultural de la Fundació "la Caixa" (C/ Cristòfor Colom,2)

Horaris:

Dissabte 20 de maig a les 20 h. (català)

Diumenge 21 de maig a les 12 h. (català)

Divendres 26 de maig a les 21,30 h. (castellà)

Activitat gratuïta amb invitació (capacitat limitada)

Conferències:

La iconografia del banquet a l'antiguitat. Les fonts literàries i artístiques.

Joaquín Ruiz de Arbulo

Prof. Titular d'Arqueologia de Grècia i Roma, Universitat de Lleida.

Lloc : Centre Social i Cultural de la Fundació "la Caixa" (C/Cristòfor Colom, 2)

Data : Dilluns 22 de maig de 2006, a les 19.30 h.

Entrada lliure (capacitat limitada)

Gastronomia i Literatura a l'Antiguitat romana: un bon maridatge

Prof. Joan Gómez Pallarès

Catedràtic de Literatura Llatina, Universitat Autònoma de Barcelona

Lloc : Centre Social i Cultural de la Fundació "la Caixa" (C/ Cristòfor Colom,2)

Data : Dimarts 23 de maig de 2006, a les 19.30 h

Entrada lliure (capacitat limitada)

ARS MENSORIA

Instruments i tècniques de topografia dels antics romans

Isaac Moreno

Tenint en compte l'exactitud geomètrica amb la que els romans executaven les seves grans obres d'enginyeria, era necessari esbrinar amb quina classe d'aparells topogràfics realitzaven les seves operacions de construcció.

Els aqüeductes romans per exemple, presenten pendents inferiors a mig metre per cada mil durant desenes de quilometres. Moltes d'aquestes obres augmenten la seva dificultat al ser galeries subterrànies que es perllonguen centenars de metres. Tant a les vies romanes com en les parcel·lacions de terrenys, de tot l'imperi romà, es traçaren rectes perfectes de molts quilometres de longitud. En tots els casos va caldre instruments topogràfics d'extraordinària precisió, la forma i el disseny dels quals no son suficientment coneguts. A partir de les escasses referències històriques de les fonts clàssiques i les seves descripcions, Isaac Moreno i el seu equip ha aconseguit reconstruir models que per les proves efectuades donen com a resultat una gran precisió en les medicions i operacions topogràfiques.

Instruments recreats:

La groma. Instrument de tradició molt antiga que servia per a traçes perpendiculars. La seva escassa precisió el feu relegat a usos religiosos i rituals, o en operacions senzilles de parcel·lació.

L'esquadra d'agrimensor. Utilitzada fins el segle XIX com instrument per a parcelacions de finques. Es té constància del seu us intensiu en el món romà.

El corobate. Descrit per Vitruvi, s'han fet diferents versions reconstructives. La que ens presentarà Isaac Moreno és potser la definitiva. Era un nivell de precisió.

La dioptra. Era el teodolit de l'antiguitat. Descrit per Heró d'Alexandria, ha pogut recrear-se i funciona com un precís aparell mesurador d'angles en el plànol horitzontal i el vertical.

Isaac Moreno, Enginyer Tècnic d'Obres Públiques i investigador de la Enginyeria romana. Ha publicat llibres i articles especialitzats sobre vies romanes antigues i ha participat en nombrosos encontres sobre l'enginyeria romana antiga. En les seves demostracions, ens comentarà els més recents treballs de recuperació d'instruments i tècniques antigues.

NOVETAT 2006

Lloc: camp de futbol de El Roqueral

Horaris:

Dissabte 27 de maig, a les 10 h.

Diumenge 28 de maig, a les 10 h.

Comentaris en castellà

Entrada lliure

MITES, DEUS, HOMES

Mites, llegendes, religió i política al món romà

NARRADORS TARRAGONINS (Tarragona)

Un passeig per alguns dels mites i creences dels antics romans. Aprofitant les estàtues i les restes arqueològiques situades a les Muralles (estàtua d'August de Prima Porta, lloba Capitolina, relleu de Minerva), hom podrà apropar-se al fascinant món de la mitologia, la religió i la propaganda política en l'època romana.

Estàtua d'August de Prima Porta

Aquesta estàtua, rèplica en bronze de l'original de marbre trobada a la Villa de Livia, dona d'August, que tenia a les afores de Roma i actualment conservada als Museus Vaticans, ens permet endinsar-nos en les creences religioses y mitològiques dels antics romans i tanmateix conèixer alguns condicionants de la publicitat política d'aquella època.

Lloba Capitolina

Aquesta rèplica de l'original dels Museus Capitolins ens serveix per a referir els mites fundacionals de Roma: Ròmul i Rèmol, Eneas , etc...

Relleu de Minerva

El fragment de relleu que trobem a la Torre dita de Minerva, ens parla d'aquesta deessa i de les seves característiques.

Lloc: Recinte monumental de les Muralles (Inici: Portal del Roser)

Horaris:

Dissabte 27 de maig: 11 h. (català), 11,30 h. (castellà)
17 h. (català), 17,30 h. (castellà)

Diumenge 28 de maig: 11 h. (català), 11,30 h. (castellà)

Activitat gratuïta amb reserva prèvia

L'OLIMP A CASA CASTELLARNAU

Mitologia greco- romana als frescos de la sala noble de Casa Castellarnau

NARRADORS TARRAGONINS (Tarragona)

Els Castellarnau eren una família nova a Tarragona, quan s'instal·laren el segle XVIII. Així que quan redecoraren la casa, ho feren pensant en donar-se a conèixer a la ciutat. Quin millor medi que fer-se pintar uns frescos on els antics déus i herois de l'època clàssica els fessin de "padrins".

Vulcà, els cíclops, Venus, Mart, Belerofont, Pegàs, la Quimera, Bacus, Faetó i el carro solar, Minerva, Orfeu, les gràcies... practicament mig Olimp al sostre...

Una ocasió excepcional per retrobar-nos amb els antics mites fundacionals de la nostra cultura.

NOVETAT 2006

Lloc: Casa Castellarnau (C/Cavallers, 14)

Horaris:

Divendres 19 de maig a les 22 h. (català)

Dissabte 20 de maig a les 22 h. (català)

Diumenge 21 de maig a les 12 h. (català)

Divendres 26 de maig a les 21,30 h. (català) i a les 23 h. (castellà)

Dissabte 27 de maig a les 21,30 h. (castellà) i a les 23 h. (català)

Activitat gratuïta amb invitació (capacitat molt limitada)

GALLA PLACIDIA AUGUSTA NOSTRA

Els mecanismes del poder a l'antiguitat.

**Associació Legio I Germànica
(Tarragona)**

L'associació LEGIO PRIMA GERMÀNICA ha triat la figura de l'emperadriu Gal·la Plàcidia per tal d'apropar al públic aquest personatge històric, cabdal per entendre el final de l'imperi romà. El discurs explicatiu s'articula al voltant de la cort imperial, durant el període en que l'emperadriu assumeix la regència del seu fill Valentinià III. S'han reconstruït per aquest fi diversos personatges d'aquesta cohort, amb els que expliquem les relacions entre Roma i els visigots, l'importància creixent de l'església cristiana, així com tots aquells aspectes relacionats amb la indumentària com a símbol del poder. Acompanyant aquestes reconstruccions mostrarem imatges relacionades amb el discurs, com ara mosaics, relleus, etc.

NOVETAT 2006

Lloc: Volta del Pallol (Plaça del Pallol)

Horaris:

Divendres 19 de maig a les 22 h.

Dissabte 20 de maig a les 22 h.

Diumenge 21 de maig a les 12 h.

Comentaris en català.

Activitat gratuïta amb invitació (capacitat limitada)

TARRACO CHRISTIANA

La vida dels primers cristians a l'antiga Tàrraco

Associació Cultural Sant Fructuós (Tarragona)

Proposta conjunta de l'Associació Cultural Sant Fructuós i el Museu Bíblic Tarraconense de duu a terme tres sessions formatives sobre aspectes de la vida quotidiana dels primers cristians en el marc de la Tàrraco romana.

L'activitat s'inicia amb una visita a la sala de món paleocristià del Museu Bíblic Tarraconense per explicar al públic els aspectes del patrimoni històric, artístic i arqueològic dels primers segles del cristianisme a Tàrraco. A continuació es realitza una reconstrucció històrica d'un funeral cristià en el marc del patí de la *casa dels concilis* en l'emplaçament on es va erigir un dels cementiris cristians de l'antiga Tàrraco i lligat a l'edifici de la "Santa Jerusalem", catedral tardorromana de la ciutat. Intervindran més de 100 persones amb diferents quadres plàstics reconstructius.

NOVETAT 2006

Lloc: Museu Bíblic (C/ Les Coques)

Horaris:

Dijous 18, Divendres 19 i Dissabte 20 de maig.
Horaris : 21,45 h. (català), 22,15 h. (castellà), 22,45 (català)
23,15 h. (castellà), 23,45 h. (català)

Activitat gratuïta amb invitació (grups de 30 persones)

EXPOSICIÓ "SANT FRUCTUÓS I EL SEU TEMPS".

Activitat coordinada per l'Associació Cultural Sant Fructuós i en la que participa la Legio I Germanica i que s'inaugurarà el dia 26 de maig a les 20 hores en el marc de les Jornades de la Tàrraco Viva (durarà fins el 9 de juny) i que es materialitzarà al Palau de la Diputació de Tarragona.

L'objectiu de l'exposició és apropar la ciutadania al coneixement de la realitat cultural i arqueològica de la Tàrraco del segle III i de la persecució que l'emperador Valerià va emprendre contra la comunitat cristiana de Tàrraco sent bisbe de la ciutat Fructuós i diaques Auguri Eulogi. L'exposició incidirà sobre el coneixement de les actes martirials més antigues de la Península Ibèrica (*la Passio Fructuosi*), la topografia de la ciutat i la vida quotidiana d'aquests primers cristians i la seva societat. S'utilitzaran suports audiovisuals, gràfics i reconstrucció de la indumentària civil, militar i eclesial del moment.

Lloc: Palau de la Diputació (Passeig St. Antoni)

Inauguració : dia 26 de maig a les 20 h.

Dates: del 26 de maig al 9 de juny de 2006

Consulteu horaris d'obertura. T. 977 29 66 00

Entrada lliure

CICLE DE CONFERENCIES

Els oficis a la Roma antiga

La curación en la antigüedad : diagnostico y fe

Joaquín Ruiz de Arbulo

Professor d'Història Antiga de la Universitat de Lleida

Lloc : Fòrum Provincial (Pretori romà- Plaça del Rei s/n)

Data : Divendres 19 de maig a les 19,30 h.

Col·labora: Col·legi de Metges de Tarragona

Castellà

Ley y orden en la disposición pública de la ciudad romana

Angel Jordan

Professor d'Història Antiga a la Universitat de Pamplona

Lloc : Sala d'actes del Col·legi d'Advocats (Enric d'Ossó, 1er 2a)

Data : Dimarts 23 de maig a les 19 h.

Col·labora: Col·legi d'Advocats de Tarragona

Castellà

Murallas y ciudad romana. El caso de Lugo

Enrique Alcorta

Arqueòleg i conservador del Museu Provincial Arqueològic de Lugo

Lloc : Sala d'Actes del Col·legi d'Arquitectes (C/St. Llorenç, 20-22)

Data : Dijous 25 de maig a les 20 h.

Col·labora: Col·legi d'Arquitectes de Catalunya (Tarragona)

Castellà

EL asedio de Numancia

Fernando Quesada Sanz

Professor de la Universitat Complutense de Madrid

Lloc : Sala d'Actes del Col·legi d'Enginyers (C/ Ntra. Sra. del Claustre, s/n)

Data : Divendres 26 de maig a les 20 h.

Col·labora: Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya (Tarragona)

Castellà

Entrada lliure (capacitat limitada)

ALTRES CONFERENCIES

PALESTRINA ROMANA

Sandra Gatti

Arqueòloga de la *soprintendenza archeologica del Lazio*
i

Filippo Denma

Arqueòleg director de les excavacions a Palestrina

Lloc : Antiga Audiència (Plaça del Pallol)

Data : Dissabte 27 de maig a les 12 h.

La xerrada es farà en italià

Entrada lliure (capacitat limitada)

TABERNAE

Botigues i botiguers a l'antiga Roma

Exposició divulgativa
Museu d'Història de Tarragona

L'exposició divulgativa "**TABERNAE. Botigues i botiguers a l'antiga Roma**", pretén donar a conèixer d'una forma resumida i didàctica, la riquesa comercial de les antigues ciutats romanes, de la qual en són hereves les botigues actuals. Durant els dies de les jornades Tarraco Viva, hom podrà contemplar (a través d'una ruta) una sèrie de plafons divulgatius, amb textos i imatges, sobre els diferents tipus d'establiments comercials. Amb la característica, però, que estan situats en els comerços actuals que d'alguna manera serien els equivalents als d'aquella època.

Tipus de tabernae i establiments on s'ubicaran els corresponents plafons

Taberna pistrina / forn de pa

Forn Peñarubia (C/ Merceria)

Taberna laniena /carnisseria

Carnisseria Andrés (Plaça de la Font)

Taberna piscaria / peixeteria

Peixateria Tere (C/ Merceria)

Taberna fructuarii / fruites i verdures

Fruites i verdures Mar (Plaça del Fòrum)

Taberna vinaria / bodega

Caves i vins (C/ Merceria)

Taberna fullonica / bugaderia

Bugaderia Tarraco (Baixada Misericordia)

Taberna gemmarii /joieria

Serramià-Serrahima joiers (Baixada Misericordia)

Taberna tonstrina /perruqueria // *Taberna unguentaria* /perfumeria

Perruqueria Elisa (Plaça de la Font)

Taberna medicina /farmacia

Farmacia Sánchez (C/Major)

Taberna argentaria /banc

La Caixa (Plaça de la Font)

Taberna libraria /llibreria

Lo raconet (Plaça de la Font)

Taberna sutoria i caligaria /sabateria

Sabateria Rion (Portalet)

Instal·lació de l'exposició

Lloc : en els diferents establiments indicats

Dates : del 19 al 27 de maig de 2006. L'horari serà el d'obertura habitual d'aquests establiments.

Entrada lliure (teniu cura de molestar el menys possible l'activitat normal dels establiments participants)

Acte de Presentació exposició

Lloc : Sala del Sarcòfag d'Hipòlit (Fòrum Provincial-Pretori Romà, Plaça del Rei, s/n)

Dia : dijous 18 de maig, a les 21 h.

Entrada lliure. Aforament limitat.

El diumenge 28 de maig a partir de les 11 h. l'exposició Tabernae s'instal·larà als baixos de Casa Castellarnau (C/ Cavallers 14)

Entrada lliure.

GRAFITIS ROMANS

La vida quotidiana d'una ciutat romana a través d'algunes inscripcions de Pompeia

Associació Projecte Phoenix (Tarragona)

Quan es visita l'antiga ciutat de Pompeia, tots els visitants cerquen de trobar-hi, els punts claus, aquelles coses que no es poden perdre i que han llegit en guies o els han explicat altres visitants: el Fòrum, les termes, la casa dels Vettí, els famosos jardins pompeians, l'amfiteatre, el lupanar (potser el lloc més visitat), etc.

Entremig i mentre no troba aquests llocs tan desitjats, el visitant de Pompeia, camina per entre allò que realment és una autèntica meravella: les veus dels antics habitants de la ciutat, unes veus que ens parlen encara avui dia després de dos mil anys d'Història.

A través de pintades, inscripcions, incisions, etc...els antics pompeians deixaren escrit o dibuixat a les parets de la seva ciutat, que pensaven, que els inspirava, com vivien i com eren. Milers d'inscripcions que ens donen una imatge molt més viva que els monuments o les grans obres d'art. Qui ens parla en aquestes parets, son gent com nosaltres, no gaire lluny de les nostres inquietuds, i sorprèn la proximitat i la enorme vitalitat d'una ciutat que com la nostra avui dia no deix de ser una ciutat mediterrània, on es fa vida al carrer.

Us proposem una petita selecció d'aquest escrits, alguns tenen un contingut polític, sabut és la riquesa i vivacitat que tenien les campanyes electorals a Pompeia, d'altres son proclames d'amor, o bromes i caricatures al poder, com en els nostres carnivals, o senzillament l'expressió d'un moment poètic, passant per l'expressió barroera i escatològica, que encara ara podem trobar també als nostres carrers. En fi, un tros de vida de fa dos mil anys.

Amb la col·laboració de Ricardo Placed (Scriptorium)

Lloc: estand de l'Associació Projecte Phoenix a la fira Fòrum Tàrraco (jardins del Camp de Mart)

Horari:

Divendres 26 de maig de 17 h. a 21 h.

Dissabte 27 de maig de 10 h. a 15 h. i de 17 h. a 21 h.

Diumenge 28 de maig de 10 h. a 15 h. i de 16 h. a 18 h.

Entrada lliure (aconsellable només a persones majors d'edat)

Nota:

Al mateix estand s'entregarà un fulletó on hi ha els comentaris, transcripcions i traduccions dels grafitis seleccionats.

TABERNA LIBRARIA

ESPAI LLIBRE

GREMI DE LLIBRETERS DE TARRAGONA

En unes jornades dedicades a la divulgació històrica no hi pot faltar el mitjà que durant segles ha estat el més habitual per difondre el coneixement humà: el llibre.

Literatura clàssica, història, art, novel·la històrica, assaig, filologia, edicions per a infants... tot el que vulgueu saber al vostre abast.

Lloc: jardins del Camp de Mart

Horaris:

Divendres 26 de maig de 17 h. a 21 h.

Dissabte 27 de maig de 10 h. a 15 h. i de 17 h. a 21 h.

Diumenge 28 de maig de 10 h. a 15 h. i de 16 h. a 20 h.

Entrada lliure

TALLERS

Scriptorium

Taller d'escriptura romana.
Ricardo Placed

Hom podrà aprendre a escriure amb la cal·ligrafia usada pels antics romans: la lletra *capital quadrata*, rústica, els diferents suports per a l'escriptura, etc..

Els tallers adreçats a persones, a partir de 9 anys, s'organitzaran en tres apartats:

- Taller de lletra rústica romana
- Taller de lletra capital *quadrata* romana
- Taller de cal·ligrafia hebrea i aramea

Els tallers seran impartits per Ricardo Vicente Placed. Format com a cal·lígraf sota la tutela dels professors Keith Adams i Ahmad Sultan, es diplomà en cal·ligrafia àrab per la Universitat Al Azhar (EL Caire, Egipte). Becat per prestigioses institucions, ha impartit cursos, seminaris i demostracions a diferents universitats i festivals (Institut Cervantes, Institut Fernando El Católico, Universitat Al- Azhar, Festival Pirineus Sur, etc.)

Lloc: jardins del Camp de Mart

Horaris:

Divendres 26 de maig, 17,30 h.

Dissabte 27 de maig, 10 h. i a les 16 h.

Diumenge 28 de maig, 10 h. i a les 16 h.

Duració aproximada dels tallers : 2 h.

Comentaris en castellà

Activitat gratuïta amb reserva prèvia

LUCIO LUDEAS? JUGUES AMB LUCIUS?

Taller per a escolars

Organitzat pel Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona

Lucius Minicius Natalis era fill d'una important família de patricis de Barcino, el pare del qual va arribar a ser senador a Roma i procònsol de la província d'Àfrica (Líbia), i era amic i company de l'emperador Trajà, però abans, l'any 129, a la 227a Olimpíada quan tenia 32 anys, va guanyar una cursa de quadrigues. Per celebrar-ho, va fer aixecar una estàtua de bronze que representava una quadriga a prop de l'hipòdrom d'Olimpia

Lloc : Casa Castellarnau (c/ Cavallers, 14)

Horaris:

Dissabte 27 de maig a les 11 h. i a les 12,30 h.

Duració aproximada : 1 hora

Comentaris en català

Activitat gratuïta amb reserva prèvia

JUGUEM COM JUGAVEN LES NENES I ELS NENS DE TÀRRACO

Tallers i jocs per a grups escolars

CAMP D'APRENTATGE DE TARRAGONA Generalitat de Catalunya

Enguany ampliem en una jornada les dedicades a activitats lúdiques i educatives per a les escoles. Conscients de que cada any hi havia més demanda per part d'escoles de fora del nostre municipi, el Camp d'Aprenentatge i el Museu d'Història de Tarragona ofereixen la possibilitat de participar en aquesta activitat a grups escolars que no siguin de Tarragona.

Els Jocs Romans

La paraula llatina *ludus* significa, alhora, diversió infantil, joc, esbarjo i escola. El llatí no té cap paraula específica per al concepte actual de joguina ni per designar només el joc infantil. I encara que el joc s'ha situat sempre en el seu context historico-social, els nens i les nenes han jugat sempre, a tot arreu i en totes les èpoques. Quintilià, el mestre de retòrica llatina, fa ja prop de dos mil anys, formulava el desig que l'estudi sigui per a l'infant un joc. La civilització romana ens és molt present per les seves prodigioses realitzacions, però sovint oblidem que aquestes persones tenien una vida quotidiana no gaire diferent de la nostra, amb les seves activitats lúdiques.

La tipologia dels jocs

Els romans distingien els jocs dels nens o dels petits (*ludi minores, ludi puerorum*) dels jocs dels adults (*ludi maiores*). Dins dels primers, trobem les joguines per a nadons, que sovint són de caire musical (*crepitacula*) i emeten sons en agitar-les, com els sonalls. Fins als set anys, el nen i la nena disposaven de tot el temps per jugar, sols o en companyia, tant a casa com al carrer i segons la seva condició social. Els nens humils s'havien d'espavilar i jugaven amb objectes improvisats o reaprofitats: construccions de sorra, pedretes, ossets, etc. Els rics posseïen una extraordinària varietat de joguines per jugar dins de casa: nines, miniatures, construccions, cercols, etc. Tenint en compte la baixa taxa de natalitat de les classes altes romanes, els pares suplïen la manca de germans per compartir el joc comprant esclaus de la mateixa edat que l'infant o facilitant-los diversos animals de companyia.

Lloc: Jardins i teatre-auditori del Camp de Mart

Horaris : Dijous 18 de maig a partir de les 9,30 h

Divendres 19 de maig a partir de les 9,30 h

Només grups escolars.

Cal fer reserva prèvia al mateix Camp d'Aprenentatge .

Tel. 977 55 63 41 .

E-mail: e3900018@serveis.xtec.es ; cda-tarragona@xtec.net

BACCANALIA

Els ritus en honor de Bacus

Ludi Scaenice **Italia**

Enguany tanquem les jornades Tarraco Viva amb una acte de cloenda. Es tracte d'una producció específica per a les jornades per part del grup Ludi Scaenici, vell col·laborador de les jornades.

Bacus, Dionis pels grecs, era fill de Júpiter i Semele. Bacus i Ceres representen pels romans els dos principis fonamentals de la natura. Bacus és l'element líquid, Ceres el sec. Bacus és el senyor de tota la natura humida i és considerat també com l'inventor del vi i de varies formes artístiques com el cant, el teatre i la dansa. Representa també el mite del ressuscitat i té la capacitat de fer miracles. En el seu culte, mitjançant l'esgotament psicofísic i d'una borratxera similar a la que dona el vi, música i dansa desenfrenats, es buscava una comunicació amb l'absolut i s'eliminaven les diferències entre joves i vells, dones i homes, rics i pobres. Els cultes bàquics, arrelaren aviat en el món romà però l'any 186 aC en una Roma exhausta per les guerres púniques, esdevingueren motiu d'escàndol i patiren una forta repressió. Les *Baccanalia* derivaven d'altres cultes femenins (Ceres, Stímula, Bona Dea, Venus) i, com aquells, estaven localitzats a l'Aventí en particular sobre la vessant nord-oest, la que descendia cap el Tiber i el Forum Boari. Aquest culte essencialment femení fou reformat per una dona de la Campania, Annia Pacula que introduí els homes joves en el culte. Va començar amb els seus dos fills que esdevingueren grans sacerdots del culte i altres dones varen fer el mateix. Les autoritats romanes pensaven que les bacanals posaven en perill i subvertien la joventut romana. El càstig a les dones participants en aquest ritus fou confiat als seus marits i pares i només en cas de dones soles, el càstig era públic. Es volia així restablir el domini patriarcal amenaçat pel protagonisme de les dones el qual era degut a les contínues davallades demogràfiques masculines per les contínues guerres.

Les bacants romanes amb els seus cultes secrets defugien tot control. La prohibició de l'any 186 no significà la desaparició d'aquests ritus sinó el fet que es tornessin més privats. En època imperial tornaren a revifar, sigui en la seva forma lúdica o en la misteriosa.

La demostració que us presentem no és una autèntica reconstrucció d'allò que era el rite bàquic en la seva tradició cultural, sinó una recreació artística d'allò que era la percepció del mite de Bacus a l'època romana. Ja a l'època romana, la vida dels deus i dels personatges mitològics, eren font d'inspiració per literats i artistes de l'espectacle.

A través de la música i la dansa hem posat en escena una "imatge" del que podia ser una Pompa Bàquica, es a dir una interpretació d'allò que hauria pogut succeir en un espectacle dedicat a Bacus a l'antiga Roma.

NOVETAT 2006

Lloc: jardins Camp de Mart

Horari:

Diumenge 28 de maig a les 19 h. (comentaris en italià)

Entrada gratuïta amb invitació.

TÀRRACO. La ciutat romana (s II dC.)

La maqueta de l'antiga Tàrraco a les Voltes del Pallol

El projecte "Tarraco s. II dC" es va iniciar l'any 2001 com una eina de promoció y de interpretació de la ciutat romana. La maqueta s'ha concebut com una peça "viva" i amb possibilitat de constatar transformació per tal de poder incorporar, amb el temps, els nous avenços científics en el camp de l'arqueologia.

El treball previ i bàsic es van centrar en la realització d'un estudi topogràfic de la ciutat a partir dels plànols existents del segle XVIII i XIX, abans de les grans transformacions orogràfiques motivades per la construcció del port modern i l'expansió urbanística cap a la part baixa de la ciutat durant els segles XIX i XX. Aquest estudi va iniciar-se a partir dels treballs i la documentació facilitada pel Sr. Rafael Gabriel (Reial Societat Arqueològica *Tarraconense*). Paral·lelament es va firmar un conveni de col·laboració entre l'Ajuntament de Tarragona i l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica per tal de situar sobre plànol les restes arqueològiques documentades fins avui en dia a la ciutat i al seu entorn més immediat.

A partir d'aquests treballs, des del Museu d'Història de Tarragona, s'ha portat a terme el procés d'interpretació de totes aquestes dades, de dibuix per sectors dels elements reconstruïts i d'aixecament volumètric de cadascun dels edificis que conformaven la ciutat romana de *Tarraco*.

Lògicament el que aquí es representa és una hipòtesis de interpretació a partir de les informacions de les que es disposa actualment. En els casos en que les dades són inexistent o molt fragmentàries s'ha optat per seguir els models d'altres ciutats romanes per tal d'intentar plasmar tots aquells conceptes inherents a tota ciutat romana.

Les tasques realitzades han estat contrastades amb arqueòlegs, científics i investigadors que han treballat el patrimoni arqueològic de la nostra ciutat. El resultat final és, doncs, un treball acurat en el que hi ha participat persones i institucions.

LA MAQUETA

La maqueta ha estat realitzada a escala 1/500 i representa la ciutat romana de *Tarraco* i el seu entorn a mitjans del segle II dC. El material bàsic utilitzat ha estat la fusta i el guix plàstic, tot texturitzat en paleta de 48 colors. El seu tamany és de 18 m², convertint-se així, en la segona maqueta del món romà més gran del d'Europa. Es va iniciar el mes d'octubre de l'any 2002 i s'ha finalitzat el novembre de l'any 2005, coincidint amb la celebració del 5è Aniversari de la Declaració de Patrimoni Mundial de Tarragona. El model ha estat dissenyat, supervisat i realitzat pel Sr. Elies Torres Claravalls, dirigint un equip de multidisciplinar de professionals.

Lloc: Recinte monumental del Fòrum Provincial (Volta del Pallol, Plaça Pallol s/n)

Horaris:

Feiners: de 9 a 21 h.

Diumenges i festius: de 9 h. a 15 h.

Entrada lliure

MUSEU NACIONAL ARQUEOLÒGIC DE TARRAGONA

Activitats previstes durant les jornades Tàrraco Viva

Jornades de portes obertes

Els dies **18 , 27 i 28 de maig**, el MNAT oferirà unes jornades de portes obertes a tots el centres depenents del museu:

Museu Arqueològic, Museu i Necròpolis paleocristians, Vil·la romana dels Munts (Altafulla) y Vil·la romana de Centcelles (Constantí)

Fotografia del Patrimoni

Taula rodona

Participants: Ramon Cornadó (fotògraf del Museu Nacional Arqueològic de Tarragona), Manolo Laguillo (catedràtic de fotografia la Universitat de Belles Arts de Barcelona), John Patterson (fotògraf de l'Institut Arqueològic Alemany de Madrid) i Peter Witte (fotògraf de l'Institut Arqueològic Alemany de Madrid fins l'any 1998).

Moderador: David Balsells (responsable del departament de fotografia del Museu Nacional d'Art de Catalunya)

Lloc: Sala d'Actes del MNAT (plaça del Rei, 5).

Horari: Dijous 18 de maig a les 20 h.

Entrada lliure (capacitat limitada)

L'Institut Arqueològic Alemany de Madrid a Tarragona

Conferència

A càrrec del Dr. Theodor Hauschild.

Lloc: Sala d'Actes del MNAT (plaça del Rei, 5).

Horari: Dijous 25 de maig de 2006 a les 19:30 h.

Entrada lliure (capacitat limitada)

Al MNAT, amb molt de gust!

Visiteu algunes sales del Museu Arqueològic, acompanyats pel comerciant romà Soli Nigrobarbo qui us farà reviure els sentits, i us mostrarà aspectes de la vida seva quotidiana, per finalitzar a l'entorn del triclini on us convidarà a un petit refrigeri.

A càrrec del grup KUANUM – Càterings Històrics.

Lloc: Museu Nacional Arqueològic, plaça del Rei, 5.

Horaris: Dissabte 27 a les 11 h, 12 h, 16,30 h i 17,30 h

Diumenge 28 a les 11 h i 12 h.

Activitat gratuïta amb invitació.

Cal recollir les invitacions al Museu Nacional Arqueològic (plaça del Rei, 5. Tel. 977 251 515 i 977 236 209). Places limitades.

Caius i Faustina us conviden a la Vil·la.

Caius Valerius Avitus, duumvir de Tàrraco i la seva esposa Faustina, senyors de la vil·la dels Munts en el segle II dC, us acompanyaran en un recorregut per la seva propietat.

Lloc: Vil·la romana dels Munts (Altafulla).

Horari: Dissabte 27 a les 10.30 h, 12 h i 16,30 h

Diumenge 28 a les 11 h.

Activitat gratuïta amb invitació.

Cal recollir les invitacions al Museu Nacional Arqueològic (plaça del Rei, 5. Tel. 977 251 515 i 977 236 209). Places limitades.

Vida quotidiana i militar a la tardo antiguitat.

Exhibició de l'uniforme, l'armament, les tàctiques de batalla i exercicis de tir, i d'altra banda la vida diària dels romans dels segles IV – V dC, a càrrec del grup de reconstrucció històrica **Cohors I Gallica**, d'Iruña Veleia i la **Legio I Germanica** de Tarragona

Lloc: Vil·la romana de Centcelles (Constantí).

Horari: Dissabte 27 a les 11 h i 16,30 h

Diumenge 28 a les 11 h.

Entrada lliure

VISITES GUIADES A LA TARRAGONA ROMANA

Durant els dies 27 i 28 de maig els assistents a Tàrraco Viva podran gaudir de tot un programa de visites guiades als principals monuments romans de Tarragona.

Es visitaran els següents recintes:

- Volta del Pallol (maqueta de Tàrraco, segle II dC.)
- Muralles romanes
- Fòrum Provincial (Pretori romà)
- Circ romà
- Amfiteatre romà

Comentaris en català i castellà

Informació i reserves (gratuïtes) a l'estand d'ITINERE (a la Fira Fòrum Tàrraco)

JORNADES DE PORTES OBERTES A MUSEUS I MONUMENTS

Museu d'Història de Tarragona

Els recintes monumentals que depenen d'aquest museu oferiran jornades de portes obertes des del dia 18 al 28 de maig.

Museu Nacional Arqueològic de Tarragona

Aquest museu oferirà jornada de portes obertes a tots els seus recintes els dies: 18 de maig (Dia Internacional dels Museus) i 26,27 i 28 de maig.

Museu Bíblic de Tarragona

Aquest nou museu de la ciutat, depenent de l'Arquebisbat de Tarragona, oferirà jornades de portes obertes durant alguns dies de Tàrraco Viva amb el següent horari:

Lloc: Carrer de les Coques (al costat de la catedral)

Divendres 26 de maig : de les 17 h. a les 21 h.

Dissabte 27 de maig : de 17 h. a 21 h.

Diumenge 28 de maig : de 10 h. a 13 h.

ELS GRUPS PARTICIPANTS I COL.LABORADORS

TARRAGONA

Associació Tàrraco a Taula
Associació Projecte Phoenix- Legio VII Gemina
Nemesis. Arqueologia i Difusió Cultural
Thaleia
Aula de Teatre de la Universitat Rovira i Virgili
Narradors Tarragonins
Legio I Germanica
Camp d'Aprenentatge de Tarragona (Generalitat de Catalunya)
Fundació La Caixa
Agrupació fotogràfica de Tarragona
Col·legi Professional de Metges
Col·legi Professional d'Enginyers
Col·legi Professional d'Advocats
Col·legi d'Arquitectes de Catalunya (demarcació de Tarragona)
Gremi de Llibreters de Tarragona
Itinere. Guies Oficials de Tarragona
Museu Nacional Arqueològic de Tarragona
Museu del Port de Tarragona
Museu Diocesà de Tarragona
Museu Bíblic de Tarragona

CATALUNYA, ESPANYA, INTERNACIONAL

Ibercalafell (Grup de Reconstrucció Històrica de Calafell-Tarragona)
Asociación Cultural Celtibérica Tierraquemada (Numancia-Soria)
Cohors I Gallica (Iruña, País Basc)
Kuanum (Barcelona)
Scriptorium (Aragó)
Ars Dimicandi (Itàlia)
Ludi Scaenici (Itàlia)
Corpus Equitum Leg X (Bèlgica)
Roemercohorte Opladen-Legio VI Victrix (Alemanya)
Atenea Promakos (Catalunya, Aragó)
Cohors I Germanorum (Alemanya)

INSTITUCIONS I EMPRESES COL.LABORADORES

Diputació de Tarragona
Autoritat Portuària de Tarragona
Ajuntament de Constantí
Empresa Municipal de Transport (EMT)
Empresa Municipal de Mitjans de Comunicació
Promoció Econòmica (Palau de Congressos)
Patronat Municipal de Turisme
Arquebisbat de Tarragona
Col·legi Sant Pau
Club de Futbol Imperial

ELS ESPAIS DE TARRACO VIVA

Les activitats de les jornades, es desenvolupen principalment en els recintes monumentals declarats Patrimoni Mundial per la UNESCO, o en espais propers a aquests. Es tracta de visualitzar molt clarament que les jornades no són pas una manifestació festiva sinó un autèntic festival especialitzat en la divulgació històrica.

Recintes i espais monumentals:

- Muralles romanes
- Fòrum Provincial (Pretori romà)
- Fòrum de la Colònia
- Circ romà
- Amfiteatre romà
- Villa romana de Centcelles (Constantí)
- Villa romana de Els Munts (Altafulla)
- Volta del Pallol
- Antiga Audiència
- Casa Castellarnau

Altres espais

- Jardins i teatre-auditori del Camp de Mart
- Camp de futbol El Roqueral
- Centre Cultural de la Fundació La Caixa
- Sales d'Actes de Col.legis Professionals (Metges, Enginyers, Advocats)

OFERTA HOTELS DE TARRAGONA

Per segon any, alguns hotels de la ciutat realitzen ofertes especials per allotjar-se a la nostra ciutat durant els dies de Tàrraco Viva.

Hotels participants:

Hotel Husa Imperial Tarraco ****

Passeig de les Palmeres, s/n
Tel. 977 23 30 40

Hotel Royal Tarraco ****

St. Auguri, s/n
Tel. 977 22 88 80

Hotel Ciutat de Tarragona ****

Plaça Imperial Tarraco, 5
Tel. 977 25 09 99

Aparthotel Alexandra ***

Rambla Nova, 71
Tel. 977 24 87 01

Hotel Urbis ***

Plaça Corsini, 10
Tel. 977 24 01 16

Hotel Astari ***

Via Augusta, 95
Tel. 977 23 69 00

Hotel SB Expres ***

Plaça de les Corts Catalanes, 4
Tel. 977 22 10 50

Hotel Núria ***

Via Augusta, 145
Tel. 977 23 50 11

Hotel Catalunya Express **

C/General Contreras, 16
977 21 91 19

Hostal Alhambra **

Estanislao Figueres, 51
Tel. 977 24 89 33

Hotel Cosmos *

Estanislao Figueres, 57 - jardí
977 24 39 87

Hostal Noria **

Plaça de la Font, 53
Tel. 977 23 87 17

Hotel Plaça de la Font *

Plaça de la Font, 26
Tel. 977 24 61 34

PER A SEGUIR GAUDINT DE LA HISTÒRIA DE ROMA ...

Roma a internet!

Algunes pàgines que us oferiran nous coneixements, noves històries...

Tàrraco i Tarragona

Tàrraco Patrimoni Mundial (dossier candidatura)

<http://www.tinet.org/~patrimhu/>

Museu d'Història de Tarragona

www.museutg.org

Museu Nacional Arqueologic de Tarragona

www.mnat.es

Ajuntament de Tarragona

<http://www.tinet.org/~ajtargna/>

Patronat Municipal de Turisme de Tarragona

<http://www.tinet.org/~turisme/>

Grups participants Tàrraco Viva

Ars Dimicandi

<http://www.arsdimicandi.it>

Associació Projecte Phoenix

<http://www.projectephoenix.org>

Nemesis

<http://nemesis-arq.com/>

Thaelia

<http://personal.telefonica.terra.es/web/thaleia/>

Legio I Germanica

www.primagermanica.com

Cohors I Germanorum

<http://www.cohors.de/>

Ibercalafell

<http://www.ibercalafell.org/article.aspx?idart=O2wf3q4kaUA=>

Tierraquemada

<http://www.numantinos.com/>

LEGIO VI Victrix. Romercohorte Opladen

<http://www.roemercohorte.de/>

Alguns monuments i ciutats romanes

El Mur d'Adrià (Gran Bretanya)

<http://www.hadrians-wall.org/>

Museu d'Aalen (Alemanya)

<http://www.uni-tuebingen.de/uni/ymu/>

Museu d'Arles Antique

http://www.arles-antique.org/mapa_cg13/root/index.htm

Museu Arqueològic de Nàpols

<http://www.marketplace.it/museo.nazionale/>

Museo della Civiltà Romana

<http://www2.comune.roma.it/museociviltaromana/>

Museus Capitolins (Roma)

http://www.museicapitolini.org/it/index_msie.htm

Soprintendenza Archeologica di Pompei

<http://www.pompeisites.org>

Vil.la Borg (Alemanya)

<http://www.villa-borg.de/>

Saalburg (Alemanya)

<http://www.saalburgmuseum.de/>

La columna trajana en imatges

<http://www.stoa.org/trajan/>

Història de Roma en general

La Universitat de Toulouse ens fa un regal sense preu...

Podeu consultar per internet el meravellòs Dictionaire des Antiquités Grecs et Romains de Daremberg et Saglio. Aprofiteu...

<http://dagr.univ-tlse2.fr/sdx/dagr/feuilleter.xsp>

BBC Romans from schools

<http://www.bbc.co.uk/schools/romans/>

Imperio romano

<http://www.imperioromano.com/>

Imatges del món romà

http://www.vroma.org/images/mcmanus_images/index.html

Un pou de pàgines (la més completa)

http://www.ukans.edu/history/index/europe/ancient_rome/I/index.htm

!

sobre enginyeria romana

<http://traianus.rediris.es/>

Una base de dades epigràfiques coordinada pe Geza Alföldy
<http://www.uni-heidelberg.de/institute/sonst/adw/edh/indexe.html>

Armamentarium
<http://museums.ncl.ac.uk/archive/arma/index.htm>

Ermine Street Guard (el grup més veterà)
<http://www.esg.ndirect.co.uk/>

Pàgines de literatura, militar, arqueologia, religio, etc.
<http://intranet.dalton.org/groups/Rome/>

Grups de reconstrucció romans arreu del món (pàgina dels EEUU)
http://www.romanempire.net/romepage/Links/roman_reenactment_groups.htm

Llibreries especialitzades per internet

L'Erma di Bretschneider.
<http://www.lerma.it>

Librairie Archeologique
<http://www.librairie-archeologique.com/>

Portico Librerias
www.porticolibrerias.es

Arqueocat
www.arqueocat.com

Altres

English Heritage
<http://www.history-in-action.com/>

UNESCO. Llista del Patrimoni Mundial
<http://whc.unesco.org/patrimonio.html>

Roma als llibres

...i si no en teniu prou...aquí van uns quants llibres indispensables per a entrar a la història de la URBS...

Peter és un amic i col.laborador habitual de Tarraco Viva. Possiblement el millor il·lustrador de la història antiga que hi ha al món. Els seus llibres són una autèntica delícia pels afeccionats a la història de Grècia i Roma. Us indiquem alguns dels seus treballs (ull! Algunes estan exhaurits)

La ciudad antigua. La Atenas y Roma clásicas

De Peter Connolly
Acento Editorial
Madrid

Les legions romanes

Peter Connolly

Barcanova Edicions

Un recorregut per les legiones romanes des de l'allistament fins el llicenciament , una passada!!

La vida en temps de Jesús de Natzaret

Peter Connolly

Barcanova Edicions

Unes ilustracions del setge de Jerusalem, realment increïbles!

Pompeia

Peter Connolly

Els carrers, les cases, els edificis públics, la vida quotidiana a través d'unes ilustracions com sempre genials.

Urbs Roma. Vida y costumbres de los romanos.

Jose Guillén

Ediciones Sígueme

Salamanca, 2000

Quatre volums per fer una autèntica repassada als àmbits més importants de la història i civilització romanes. Les il·lustracions no estan a l'alçada, però la informació és una autèntica enciclopèdia.

La casa romana

Pedro Angel fernandez Vega

Akal Editores

La casa per dins i per fora, tipus i vida que s'hi feia. Una obra molt completa i altament aconsellable. Llàstima que les imatges siguin en blanc i negre i deixint bastant que desitjar, en quant a la qualitat.

De l'antiga Roma a la teva cuina

Núria Bàguena

Eddicions El Mèdol (Tarragona)

Per cuinar com els golafres romans

I pels amants de la novela històrica...

El primer hombre de Roma

La corona de hierba

Favoritos de la Fortuna

Las mujeres de Cesar

Cesar

El caballo de Cesar

Totes de Colleen McCullough

Planeta Editores

La millor serie sobre Roma. Un viatge des de la guerra civil entre Marius i Sila fins l'assassinat de César i la venjança d'August i Marc Antoni. Res d'excuses i trames paral·leles, si cal un debat al Senat ...doncs un munt de pàgines explicant-ho. Quina meravella!!

QUADERNS DE TARRACO VIVA

Apunts divulgatius

ANYS, MESOS I DIES

Notes sobre el calendari a l'antiga Roma

LA DATACIÓ DELS ANYS

Hi havia tres mètodes per a datar l'any a l'època romana. El primer era considerar l'any 753 aC com la data de fundació de Roma. Així indicaven els anys que havien passat des de la fundació de la ciutat. L'any 2006 de la nostra era seria per un romà, l'any 2759 **avc** (**ab vrbe condita** o sigui "des de la fundació de la ciutat").

Un segon mètode era posar els noms dels còsols escollits cada any. Per exemple l'any 88 aC era per un romà i seguint aquest mètode, l'any *L. Cornelius i Q. Pompeius consulibus* (és a dir amb els còsols...)

El tercer mètode (el menys utilitzat) consistia a considerar com a punt de referència l'any d'expulsió dels reis (509 aC). La data s'escriu posant darrere el número dels anys l'expressió **post reges exactos** (després de l'expulsió dels reis).

EL NOM DELS MESOS

IANUARIUS (Gener)

Deriva del deu *Ianius* (Janus), conegut com el deu dels dos fronts. Era el porter del cel que obria l'any i a qui s'acudia en l'inici de totes les activitats. També pot derivar de *ianua* (porta) ja que el gener era el mes d'obertura dels treballs agrícoles.

Fins l'any 153 aC. Va ser el penúltim mes de l'any, ja que l'any romà fins aleshores començava al mes de març. En aquest any i degut a les guerres a Hispània, l'elecció de còsols que tenia lloc el mes de març, es realitzà al mes de gener i així quedà en endavant.

FEBRUARIUS (Febrer)

Mes consagrat al deu llatí *Februus* i als sacrificis de les purificacions que tenien lloc en aquest mes que al principi era el darrer de l'any romà.

MARTIUS (Març)

Dedicat al déu de la guerra Mart. Aquest mes va ser durant molt temps el primer mes de l'any i per això el dedicaren a qui fou pare mitològic dels fundadors de Roma.

APRILIS (Abril)

Mes dedicat a la deessa Venus que en l'antiga llengua etrusca era *Apru*. També pot provenir del verb *aperire* (obrir) ja que era el mes en que la primavera començava a obrir-se.

MAIUS (Maig)

Mes dedicat a la mare de Mercuri la deessa *Maia*. Aquesta era la que tenia cura del creixement dels vegetals. Hi ha una altra versió pel que fa al nom d'aquest mes i és el que Ròmul el dedicà a les persones grans (*maiores*), per contraposició a les persones joves (*iuiores*) que tenien consagrat el mes de juny.

IUNIUS (Juny)

Aquest mes té dos possibles orígens. Una com hem vist al mes de *maius*, podria ser el mes dedicat als *iunores* (joves). L'altre possible origen seria el ser un mes dedicat a la deessa Iuno, esposa de Júpiter i protectora de les dones.

IULIUS (Juliol)

Aquest mes era el cinquè quan març era el primer mes de l'any i per aquest motiu s'anomenava *quintilis*. L'any 44 aC. Aquest mes canvia el seu nom pel de *Iulius* en honor de Juli César.

AUGUSTUS (Agost)

Anomenat *sextilis* per la mateixa raó que el mes anterior. L'any 8 aC. el Senat el dedicà a l'emperador August. També se li posà un dia més per què tingués els mateixos dies que el dedicat a Juli César. Aquest dia de més és es va treure del febrer.

SEPTEMBER (Setembre)

El setè mes en l'antiga numeració romana dels mesos.

OCTOBER (Octubre)

El vuitè mes segons l'antiga numeració romana dels mesos.

NOVEMBRE (Novembre)

El novè mes segons l'antiga numeració romana dels mesos.

DECEMBER (Desembre)

El desè mes segons l'antiga numeració romana dels mesos.

ELS DIES DEL MES

Durant els primers temps de l'antiga Roma, els mesos es dividien en dies seguint el calendari lunar. El mateix nom "mes", deriva de *mensis* que era el nom antic de la lluna. Així hi havia uns dies fixos al mes que determinaven la resta. Aquests dies eren per ordre; calendes (la lluna nova), les nones (la lluna en quart creixent) i els idus (la lluna plena). Quan els romans varen abandonar el calendari lunar pel solar, no canviaren aquesta divisió dels dies del mes.

Calendes (*Kalendae*). El nom deriva del verb *calare* que significa proclamar o convocar. Les calendes eren sempre el primer dia de cada mes. Eren consagrades a la deessa Juno. Del mot calendes deriva el nostre calendari.

Nones (*nonae*). Es deien així per què corresponien al vuitè dia abans dels idus, i com que els idus variaven segons els mesos, les nones també canviaven. Els mesos de març, maig, juliol i octubre les nones eren el dia 7, la resta de mesos eren el dia 5.

Idus (*idus*) Del verb antic etrusc *iduaré* (dividir), ja que tenien la funció de dividir el mes. Els mesos de març, maig, juliol i octubre, la data dels idus es correspon al dia 15 i en la resta dels mesos al dia 13. Els idus estaven consagrats al déu Júpiter. La cèlebre data de l'assassinat de Juli César, els idus de març, va ser doncs un 15 de març. (de l'any 45 aC.).

ELS DIES DE LA SETMANA

L'antiga setmana romana constava de vuit dies, localitzats entre els dos dies del mercat (nundinae- novem dies). Fins a la meitat de l'època imperial no es va utilitzar la setmana de set dies, septimana ("set matins"). Els antics egipcis ja utilitzaven la setmana i la dedicaven cada dia a un planeta. Els romans seguiren el costum afegint-hi alguns noms de les seves divinitats. Els noms dels dies van ser els següents:

Lunae dies (dilluns)

Dia dedicat a la Lluna i a la deessa Diana. Aquesta era una divinitat itàlica, considerada deessa dels boscos, de la llum i identificada amb la lluna.

Martis dies (dimarts)

Dedicat al deu Mart, deu de la guerra. Dedicat també al planeta Mart.

Mercurii dies (dimecres)

Dia consagrat al déu dels comerciants, Mercuri. Relacionat doncs al planeta Mercuri.

Iovis dies (dijous)

Dia consagrat a Júpiter, déu màxim del panteó romà. Relacionat amb el planeta Júpiter.

Veneris dies (divendres)

Dia consagrat a la deessa de la bellesa, de l'amor i de la fecunditat Venus. Relacionat amb el planeta Venus.

Saturni dies (dissabte)

Dia dedicat al deu i planeta Saturn. Al nostre calendari, el nom d'aquest dia de la setmana prengué la referència jueva del *sàbat*.

Solis dies (diumenge)

Dia dedicat al sol i al deu Osiris. El nom nostre de diumenge deriva de *dominus*, o sigui el dia del senyor.

Nota:

En la propera edició de Tarraco Viva, aprofundirem en alguns d'aquests temes, com es el cas per exemple del calendari festiu de l'antiga Roma.

BIBLIOGRAFIA

La pintoresca història del calendari. Miquel Palau
Editorial Millà (Barcelona, 1973)

El còmput del temps pels romans. Gemma Viñolas Auquer
Col.lecció Premis CIRIT a la joventut, núm. 20
Generalitat de Catalunya (Barcelona, 2000)

Urbs Rona: Vida y costumbres de los romano. José Guillen
Ediciones Sígueme, S.A.(Salamanca, 2000)

INVITACIONS I RESERVES

ACTIVITATS GRATUÏTES AMB INVITACIÓ

Les invitacions per a les activitats dels dies 18 al 21 de maig es podran recollir (2 per persona) a partir del dia 16 de maig a Casa Castellarnau

Les invitacions per a les activitats dels dies 26 a 28 de maig es podran recollir (2 per persona) a partir del dimarts 23 de maig a Casa Castellarnau

Horaris de recollida d'invitacions:

De dimarts a dissabte; de 10 h. a 20 h.

Diumenges ; de 10 h. a 14 h.

LUDI GLADIATORI PUGILUMQUE

MÚSICA I DANSA ROMANA

BACCANALIA

SERVITUS ET MANUMISSIO

FUNUS INDICTIUM

L'OLIMP A CASA CASTELLARNAU

TEATRE ROMÀ

TARRACO CHRISTIANA

GALLA PLACIDIA AUGUSTA NOSTRA

*CONVIVIUM

*Les invitacions per l'activitat Convivium es poden recollir al Centre Social i Cultural de la Fundació La Caixa (C/ Cristofor Colom,2) a partir del 15 de maig.

ACTIVITATS GRATUÏTES AMB RESERVA PRÈVIA

Les reserves es fan el mateix dia de l'activitat

SCRIPTORIUM, a l'estand Tarraco Viva (entrada jardins Camp de Mart)

THERMOPOLIUM, a l'estand Tarraco Viva (entrada jardins Camp de Mart)

MITES, DEUS , HOMES, a l'estand Tarraco Viva (entrada jardins Camp de Mart)

LUCIUS LUDEAT ?, a l'estand del Museu d'Història de Barcelona (Fira Roma als Museus del Món)

VISITES DIDÀCTIQUES PALESTRA GLADIATORIA, al mateix amfiteatre

VISITES GUIADES A LA TARRACO ROMANA , a l'estand d'Itinere a la fira Forum Tarraco

ENTRADA LLIURE

HISTORIA EN ACCIÓ

Demostració Legio. Les legions romanes
Cavallería legionaria
Demostracions Món Ibèric
Demostracions Món Celtibèric
Demostracions Món Grec
Demostracions civil i militar Baix Imperial (Centcelles)

FIRA FORUM TARRACO

FIRA ROMA ALS MUSEUS DEL MÓN

ESPAI LLIBRE

ARS MENSORIA

CONFERÈNCIES (capacitat limitada a l' aforament de les sales)

ACTIVITATS MUSEU NACIONAL ARQUEOLÒGIC DE TARRAGONA

Informació i reserves al propi Museu Nacional Arqueològic de Tarragona (Plaça del Rei, 5) Tel. 977 25 15 15

Per les següents activitats, cal presentar-se uns minuts abans de l'inici de les mateixes al mateix lloc de realització :

CASTRA NECESSARIA ; al camp de fútbol del Roqueral

VISITES GUIADES FÒRUM DE LA COLÒNIA ; al mateix Fòrum de la Colònia (C/ Lleida)

FRONS SCAENE (visites comentades); a les Muralles (al tram de la Torre de Minerva)